דיני ממונות בשלשה (א)זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד דברי ר"מ וחכמים אומרים [א]שני דיינין בוררין להן עוד אחד זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים [ב]אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי בית דין אינו יכול לפוסלן זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ג]אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין אינו יכול לפוסלן: **גמ'** מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד בתלתא סגי הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד שניהן בוררין להן עוד אחד ואפילו לוה מצי מעכב (ב)והאמר ר' אלעזר לא שנו אלא מלוה אבל לוה כופין אותו ודן בעירו כדאמר רבי יוחנן בערכאות שבסוריא שנו הכא נמי בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחין לא רב פפא אמר אפילו תימא מומחין כגון בי דינא דרב הונא ודרב חסדא דקאמר ליה מי קא מטרחנא לך תנן וחכ"א שני דיינין בוררין להן עוד אחד ואי ס"ד כדקאמרינן ב"ד בית דין בתר דפסלי להו אזלו וברור להו בי דינא אחריני ועוד מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד אלא ה"ק (א) [ד]כשזה בורר לו דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד שניהן בוררין להן עוד אחד מאי שנא דעבדי הכי אמרי במערבא משמיה דר' זירא [ה]מתוך שזה בורר לו דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד יצא הדין לאמיתו: וחכמים אומרים כו': נימא בדרב יהודה אמר רב קמיפלגי דאמר רב יהודה אמר רב אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן רבי מאיר לית ליה דרב יהודה אמר רב ורבנן אית להו דרב יהודה אמר רב לא דכולי עלמא אית להו דרב יהודה אמר רב ודעת הדיינין כ"ע לא פליגי דבעינן כי פליגי דעת בעלי דינין ר"מ סבר דעת בעלי דינין נמי בעינן ורבנן סברי דעת הדיינין בעינן דעת בעלי דינין [ו]לא בעינן גופא אמר רב יהודה אמר רב [ז]אין העדים חותמין על השטר כו' תניא נמי הכי [ח]כך היו נקיי הדעת שבירושלים עושין לא היו חותמין על השטר אלא א"כ יודעין מי חותם עמהן ולא היו יושבין בדין אלא א"כ יודעין מי יושב עמהן ולא היו נכנסין בסעודה אלא אם כן יודעין מי מיסב עמהן: זה פוסל דיינו כו': כל כמיניה דפסיל דייני א"ר יוחנן בערכאות שבסוריא שנו אבל מומחים לא הא מדקתני סיפא וחכ"א אימתי בזמן שמביא ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין או מומחין מפי ב"ד אינו יכול לפוסלן מכלל דר' מאיר מומחין נמי קאמר ה"ק אבל אם היו כשרין נעשו כמומחין מפי ב"ד ואינו יכול לפוסלן ת"ש אמרו לו לר"מ לא כל הימנו שפוסל דיין שמומחה לרבים אימא לא כל הימנו שפוסל דיין שהמחוהו רבים עליהם תניא נמי הכי לעולם פוסל והולך עד שיקבל [ט]עליו ב"ד שמומחה לרבים דברי ר"מ והא עדים כמומחין דמי ואמר ר"מ זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה הא איתמר עלה (ג)אמר ריש לקיש פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו למאי אילימא לממון (ד)רחמנא פסליה אי לשבועה (ה)הימוני מהימן כבי תרי לעולם לממון (ו)לא צריכא דקבליה עליה כבי תרי מאי קמ"ל דמצי הדר ביה תנינא אמר לו נאמן עלי אבא [י]נאמן עלי אביך נאמנין עלי ג' רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א אינו יכול לחזור בו ואמר

זה בורר לו אחד. משמע זה בורר לו ב"ד אחד שהן ג' וזה אחד הרי ששה ושניהם בוררין להם עוד אחד הרי ט' והיינו דקא מתמה מאי זה בורר כו' הא בתלתא סגי: **גמ' הכי קאמר כשזה בורר לו ב"ד אחד וזה בורר לו ב"ד אחד.** וכל אחד פוסל אותו ב"ד שבירר חבירו ואינו רוצה לדון לפניו: **שניהן בוררין להם אחד.** כלומר אין יכולין לכוף זה את זה אלא בוררין ב"ד שיתרצו בו שניהם: **ואפי' לוה מצי מעכב.** בתמיה: **והאמר ר"א.** לקמן בסוף פירקין (דף לא:): **לא שנו.** אחד אמר נידון כאן ואחד אמר נלך לבית הוועד כופין אותו והולך לבית הוועד: **[אלא דקאמר מלוה נלך לבית הוועד].** דעבד לוה לאיש מלוה(ח): **כדאמר ר' יוחנן.** לקמן בשמעתין: **בערכאות שבסוריא.** שלא היו בקיאין בדין תורה הלכך אפי' לוה מצי מעכב: **בי דינא דרב הונא ורב חסדא.** דתרווייהו בחד מקום: **ועוד מאי זה בורר.** דמשמע דהכי דינא: **יצא דין אמת לאמיתו.** דלייתי בעלי דינין דסבר החייב הרי אני בעצמי ביררתי האחד ואם היה יכול להפך בזכותי היה מהפך והדיינין בעצמן נוחה דעתן להפך בזכות שניהן מפני ששניהם ביררום: **אא"כ יודעין מי חותם עמהן.** שמא יחתמו עמהם עד אחד פסול ומבטל עדות כולם ונמצאו אלו בושים: **ורבנן אית להו דרב יהודה.** הלכך דעת הדיינין בעינן שיבררו מי ישב עמהם אדם הגון(ב): **ואין נכנסין לסעודה כו'.** שגנאי הוא לתלמידי חכמים לישב אצל עם הארץ בסעודה: (ט)**זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה.** יכול לומר לו לא אדון לפניו: **הכי קאמר אבל אם היו כשרין.** שאינם קרובין ולא פסולין אף ע"פ שהן יושבי קרנות נעשו כמומחין: **עד שיקבל עליו בפני ב"ד מומחה.** אלמא במומחין מודה ר"מ: **והא עדים כמומחין דמו.** אם אינם קרובים או פסולים: **דקבלו עליו** (ג) **כשרי.** בתחלת דבריהם קבלוהו עליהם כשנים: **נאמן עלי וכו'.** בדיינין קמיירי מדקתני ג' רועי בקר: ואמר

מאי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. פ"ה דמשמע דלהוו ט' כילד זה בורר לו ב"ד אחד הרי ג' וזה בורר לו ב"ד אחד הרי ששה ושניהם בוררים להם ב"ד אחר הרי ט' ולהכי מתמה בתלתא סגי ולא נהירא שהרי משמעות הלשון אינו כן דא"כ ה"ל להקשות בהדיא הא גופא קשיא רישא אסיפא אמרת דיני ממונות בשלשה אלמא בג' סגי והדר קאמר דצריך ט' ונ"ל דאף בתחילה היה יודע כמו שמפרש אח"כ שזה פוסל ב"ד של חבירו וזה פוסל ב"ד של חבירו ולא ישבו כ"א ג' אחרונים כדקאמר המתרץ ולא פריך אלא מלישנא דמתני' דקתני זה בורר ב"ד (י)וחבירו כן ולהכי פריך מאי זה בורר לו אחד כלומר לא סגי בלאו הכי ומשני כשזה בורר כלומר אין חובה ודאי לעשות כן אלא מתני' מיירי אם אירע כן: **כגון בי דינא דרב הונא ורב חסדא דאמר ליה מאי קמטרחנא לך** וכו'. פירש הקונטרס שהיו במקום אחד ולא נהירא דהא אמרי' (עירובין סג:) דרב חסדא לא היה מורה לפני רב הונא אפי' ביעתא בכותחא וכ"ש דדין לא היה עושה בפניו ונ"ל שהיו סמוכים זה לזה חוץ לג' פרסאות: **כדי שיצא הדין לאמיתו.** פירש הריב"ן שאפילו החייב יפרע בכלון ויאמר קושטא דייני שאני בעצמי ביררתי האחד ואם היה יכול להפך בזכותי היה מהפך לפום ריהטא משמע כך הפירוש שמתוך שבירר זה שלו וזה שלו (ד) השלישי יצא הדין לאמיתו בלא עוות שיהא הענין שקול ולא ירבו מהפכין לחובה על מהפכין לזכות ולא להפך: ואמר

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה א' סמג עשין צז טוש"ע ח"מ סי' יג סעיף א:
ב ב טוש"ע שם סעיף ד:
ג ג מיי' פי"ב מהל' עדות הלכה א סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סי' לד סעיף כג כה:
ד ד ה ו מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה א סמג עשין צז טוש"ע ח"מ סי' יג סעיף א:
ה ז ח מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה יד ופכ"ב הלכה יו"ד סמג עשין צז טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף י וסי' לד סעי' א טוש"ע א"ח סי' קע סעיף ב:
ו ט מיי' פ"א מהל' טוען הלכה א' ופ"ה מהל' עדות הלכה א סמג לאוין ריג טוש"ע ח"מ (סי' לג סעיף יג) [סי' כח סעי' א בהגהה]:
ז י מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' פו סעיף א:

◆

רבינו חננאל

דיני ממונות בשלשה. זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד כו'. אסיק' מתוך שזה בורר דיין אחד וזה בורר לו דיין אחד ושניהם בוררין להם [עוד] אחד יוצא הדין לאמיתו והני מילי בב"ד אחד אבל בשתי בתי דינין לוה לא מצי מעכב כר' אלעזר דאמר לא שנו אלא מלוה אבל אם אמר לוה לב"ד הגדול אזילנא כופין אותו ודן בעירו. א"ר יוחנן ובערכאות שבסוריא אין כופין וחכ"א שני הדיינין בוררין להן עוד אחד. אסיק' דעת הדיינין להתרצות מי ישב עמהן כולי עלמא לא פליגי דבעינן כדתניא נקיי הדעת שבירושלים לא היו חותמין בשטר עד שידעו מי חותם עמהן. ואין יושבין בדין עד שידעו מי ישב עמהן. ואין נכנסין בסעודה עד שידעו מי נכנס עמהן כי פליגי בדעת בעלי דינין [ר"מ סבר דעת בע"ד] בעינן ורבנן סברי לא בעינן דעת בעלי הדין: זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה ואקשינן כל כמיניה למפסל דייני ואוקמה ר' יוחנן למתניתין בערכאות שבסוריא אבל מומחין לא והא מדקתני סיפא וחכ"א אימתי יכול לפוסלן בזמן שמביא ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרין [או] מומחין אין יכול לפוסלן מכלל דר' מאיר אפילו במומחין פליגי וקתני יכול לפוסלן ושנינן הכי קתני אם היו כשרין נעשו כמומחין ואין יכול לפוסלן. נמצאת חלוקתן בכשרין ולא במומחין אבל במומחין אפילו ר' מאיר מודה שאין יכול לפוסלן. תניא נמי הכי לעולם פוסל והולך עד שיקבל עליו בפני ב"ד מומחה לרבים דברי ר' מאיר ש"מ דבמומחה מודה ר' מאיר: זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה דברי ר' מאיר אמר ריש לקיש פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו וכגון דקבליה עליה

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' לעיל ה. ד"ה לן], ב) [לקמן לא: ע"ש היטב], ג) רש"ל וה, ד) עליו בפני ב"ד כצ"ל, ה) [לקמן כד.], ו) לקמן כד. ב"ב קמח., ז) [ע"ש היטב], ח) [משלי כב], ט) [שייך לעיל במשנה], י) וחבירו ג"כ כצ"ל.

◆

גליון הש"ס

גמ' ל"צ דקבלי' עלי' כבי תרי. לפ"ז מדקתני זה פוסל וזה פוסל דיינו בין שהתובע קיבל עליו חד כבי תרי בין שהנתבע קיבל עליו כן. א"כ מוכח דבין בלוה ובין במחול פליגי לפ"ז מאי פרכינן מאי קמ"ל דמצי הדר ביה תנינא הא מהתם ה"א דפליגי רק במחול כמש"ל שמוחל שם או רק בלוה כמש"ל לרבא שם. לזה איצטריך מתני' דהכא דקתני זה פוסל וזה פוסל דמוכח דבתרווייהו פליגי:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא ה"ק זה כצ"ל ואות כש' נמחק: (ב) רש"י ד"ה ורבנן כו' הגון. נ"ב פ"ל שאלו היו בעלי דינין בוררין שמא לא יהא הגון ולא יהיו השנים יכולין לומר אין אנו יושבין עם זה לפי שמביישין אותו אבל כשבורר לו זה אחד וזה אחד אם אחד מהן אמר איני יושב עם זה אין לחוש על כך דליכא ביסופא דלאכשי לא איתקבעו דינא: (ג) ד"ה דקבלו עליו כבי תרי: (ד) תוס' ד"ה כדי וכו' וזה שלו ושניהם השלישי יצא:

◆

מוסף רש"י

נאמן עלי. להיות דיין, אבא. פסול מן התורה לדונני לא לזכות ולא לחוב, דנפקא לן בפרקין (כח:) מלא יומתו אבות על בנים וגו' (לקמן כד.).